

การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

(Sustainable Community-based Tourism)

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั้นมีหลายระดับ ระดับแรกก็คือ ชุมชนหรือประชาคม **(Community)** ผู้รับผิดชอบเป็นเจ้าของเป็นผู้ครอบครอง จะต้องทำหน้าที่ มีบทบาทดังนี้

1).หน้าที่รับผิดชอบการท่องเที่ยวของชุมชนตามที่กฎหมายระบุ

องค์กรชุมชนหรือประชาคม **(community)** หรือกลุ่มประชาชน นับเป็นองค์กรเล็กที่สุด และมีบทบาทเป็น เจ้าของ

ท้องถิ่น เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีบทบาท และหน้าที่ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนร่วมกัน ตามรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดบทบาทมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกฎหมาย

บทบาทขององค์กรชุมชนหรือประชาคมต่อการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นจะต้องทำร่วมกันกับพหุภาคี

โดยร่วมเสนอความคิดและระดมความคิดเห็นในการศึกษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวว่ามีจุดเด่นจุดด้อย โอกาสและปัญหาอะไรบ้าง จากนั้นจึงร่วมวางแผนงาน ทั้งแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทำแผนปฏิบัติการทั้งแผนเฉพาะกิจ แผนระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว ร่วมมือกันทำงานตามแผนที่วางไว้ให้เป็นผลสำเร็จ รวมทั้งร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้รับการยินยอมจากชุมชน ร่วมกันประเมินผลงาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยกัน หรือพบปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาให้มีคุณภาพดีขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มผู้แทนชุมชนต้องทำหน้าที่เครือข่ายทั้งระดับ แนวตั้งและแนวนอนด้วย

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ

หากพิจารณาทรัพยากรในท้องถิ่นแล้ว สามารถแยกออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ 7 ประเภท คือ

(1). แหล่งธรรมชาติที่มีความสวยงาม โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเช่น ป่า เขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล

(2). แหล่งโบราณคดี/แหล่งประวัติศาสตร์/ ศาสนสถานที่สวยงาม

(3). พิพิธภัณฑสถาน

(4). งานบุญพื้นบ้าน งานประเพณีพื้นเมืองในรอบปี (12 เดือน)

(5) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิถีชีวิตพื้นบ้าน และการประกอบอาชีพหลักในชุมชน

(6) ไร่นา สวนเกษตรต่างๆและฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ

(7) บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวด้านบริการอย่างมีคุณภาพในแต่ละสาขา เช่นการบริการรถนำเที่ยว เรือนำ เที่ยว บริการในร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้นหากทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาจัดรูปแบบการท่องเที่ยวก็เข้าหลักการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท และสามารถจัดรูปแบบการ

ท่องเที่ยวที่เป็นรูปแบบสากลได้ดังนี้

1.การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

3.การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี

4.การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

5.การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

6.การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา

7.การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย

8.การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์

3) วิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางจัดการการท่องเที่ยวทุกท้องถิ่นนั้น มีเป้าหมายคือหาวิธีการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว จะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวเที่ยวนานวันและใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ยั่งยืนตลอดกาลนับร้อยๆปีได้นั้น ชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีวิธีการจัดการดังนี้

(1) หลักการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน มีองค์ประกอบ 4 หลักการด้วยกันคือ

(1.1) การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขอบเขตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม

(1.2) ควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบ (ก่อปัญหาด้านลบ) ต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์และอัตลักษณ์)

(1.3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต้องประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนต่อการท่องเที่ยว.

(1.4) การทำธุรกิจท่องเที่ยวนั้นจะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการประสานงาน ประสานโครงการ และกำหนดแผนงาน นโยบายทางเศรษฐกิจ (เพิ่มรายได้) เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน